

1. Obiekt **BUDYNEK WARSZTATÓW NAPRAWCZYCH I REMONTÓW TRAMWAJÓW**
ul. Gajowa 1

2. Czas powstania
lata 80-te XIX
1911-1913
1926 r.

3. Miejscowość
w. **POZNAŃ**

4. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres **Ul. Gajowa 1 Poznań**

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo **poznańskie**

gmina **Poznań**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Posen

7. Przynależność administracyjna przed 1. VI
1975 roku

województwo **poznańskie**

powiat **Poznań**

8. Właściciel i jego adres

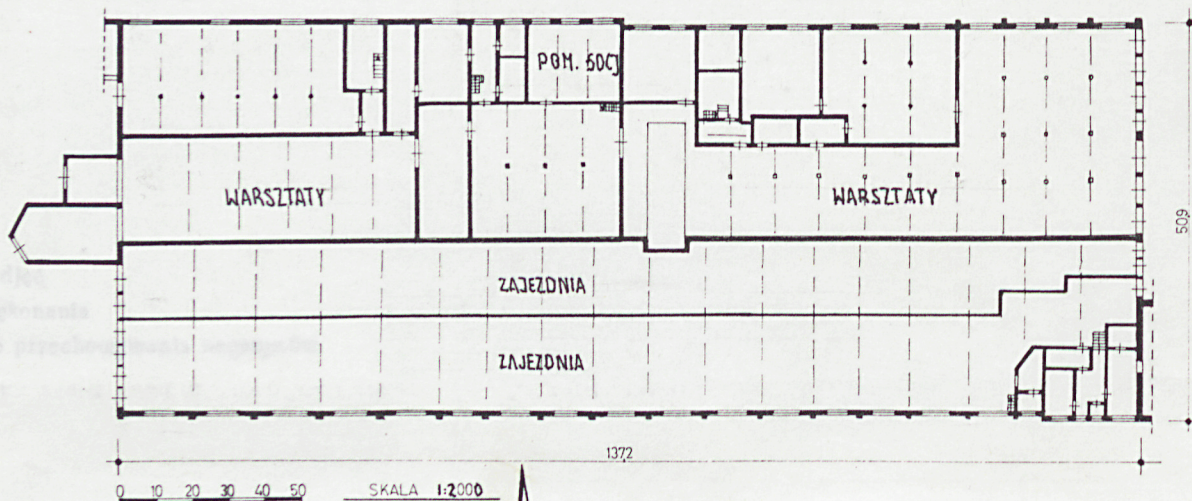
Skarb Państwa

9. Użytkownik i jego adres

**Zakład Obsługi Obiektów MPK
ul. Gajowa 1 Poznań**

10. Rejestr zabytków

Nr **967** data **8.01.2002**

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu,

Opisywany obiekt wznoszony był etapami. Część pierwotna /położona po stronie środkowo-płn/ zbudowana została w latach 80-tych XIX w. Obiekt stanowił główną część zajezdni tramwajów konnych. Inwestorem i pierwszym właścicielem obiektu było Towarzystwo Akcyjne Pferds-Eisenbahn-Gesellschaft. Remiza początkowo mieściła 20 wagonów. Z planów sytuacyjnych z przełomu XIX i XX wieku wynika, że po stronie pld znajdowały się tory i dalej budynek o analogicznym rzucie. W latach 1911-15 rozebrano obiekt w części pld. W tym miejscu oraz po stronie wsch. zbudowano nowe hale, przylegające do dawnej części. Kolejny okres rozbudowy przypada na lata 1926-28, kiedy to dobudowano część zach. i prawdopodobnie wymieniono konstrukcję dachową w części pld. Do chwili obecnej obiekt pełni funkcję zajezdni i warsztatów naprawczych taboru tramwajowego.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja - Obiekt oznaczony na planie sytuacyjnym cyfrą 1, usytuowany jest w zespole budynków zajezdni i warsztatów naprawczych taboru tramwajowego. mieszczącym się przy ul. Gajowej, w zach. części centrum miasta Poznania. /dzielnica Jeżyce/. Teren zajezdni ograniczony jest od strony wsch. - ulicą Gajową, zach. - ul. Kraszewskiego, pld - Zwierzyńską, płn - ul. Sienkiewicza. Opisywany obiekt jest zlokalizowany w części płn-wsch. założenia, jego wielkokubaturowa bryła stanowi główny akcent w zespole budynków. Po stronie wsch. znajduje się plac, brama wjazdowa na teren zespołu oraz budynki biurowe. Elewacje pld i zach. przysłonięte są obiektami usytuowanymi w niedalekim sąsiedztwie oraz przybudówkami. Elewacja płn widoczna od strony ul. Sienkiewicza, przesłonięta częściowo koronami drzew. Teren otaczający ma ukształtowanie płaskie.

Materiał, konstrukcja - Ściany murowane z cegły ceramicznej układanej w wątku krzyżowym. Niewielka ilość ścian o konstrukcji "muru pruskiego" /ściana zewnętrzna w części płn-wsch. oraz ściany sąsiadujące/. Strop w części środkowo-płn z belek dwuteowych na filarach stalowych. W niewielkich pomieszczeniach piwnic stropy ceglano-odcinkowe. Konstrukcja dachowa zróżnicowana. W części pld oraz zach. - wielkoprzęsłowe konstrukcje dachu pilastego /szedowego/ deskowe, oparte na krokwiach drewnianych. W części płn-wsch. dwa rzędy filarów dźwigają drewniane ramy, krokwie i połać dachową deskową. W części środkowo-wsch. rząd filarów unosi jętki usztywniające drewniane, częściowo metalowe, dwuteowe, powyżej konstrukcja dachowa drewniana. W części środkowo-płn konstrukcja kleszczowo-płatwiowa z dwiema ukośnymi ściankami stolcowymi. W części wsch. i środkowej na połaci dachowej świetliki przeszklone, czterospadowe.

Pokrycie dachowe z papy.

Posadzki z gładzi betonowej, na I piętrze posadzki z desek, w piwnicy z cegiel.

Schody na I piętro deskowe, na belkach policzkowych, trzy jednobiegowe oraz schody łamane. Do piwnicy schody ceglano.

Otwory okienne w większości prostokątne, na elewacji płn część otworów ztrojonych nadprożem o wspólnym wykończeniu żuku odcinkowego. Otwory bramowe prostokątne.

Okna w większości w ramach metalowych, szczelinowych, wielopodziałowych, częściowo uchylnych. W części środkowo-płn otwory okienne ztrojone, każda część z ramami dwuskrzydłowymi, podzielonymi szczelinami poziomymi. Poniżej szerokie otwory z trzema zestawionymi oknami dwuskrzydłowymi.

Bramy po stronie wsch. dwuskrzydłowe, deskowe, zastrzałowe, nad nimi szerokie okna dwuskrzydłowe, podzielone szczelinami. Bramy i okna we wspólnych ramach z kątowników stalowych. Po stronie zach. dwie bramy dwuskrzydłowe.

14. Kubatura 40 500 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 6220 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Warsztaty naprawcze, remontowe oraz zajezdnia tramwajowa, stajnie.	17. Użytkowanie obecne Warsztaty naprawcze, remontowe oraz zajezdnia tramwajowa
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W minionych latach prowadzono systematyczną wymianę belek, dźwigarów i podciągów konstrukcji dachowej. Odnowienie tynków na elewacjach w latach 80-tych. Po stronie zach. wbudowano nowe bramy na przełomie lat 80 - 90,tych.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan ścian, większości konstrukcji dachowych i stolarki dobry. Belki konstrukcji dachowej częściowo zniszczone /zmurszałe lub z ubytkami/ w warsztacie szkolnym i w części pñn-wsch.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Plany miasta Poznania. Dział Kartografii UAM.
2. Trenbandgesellschaft für Kommunale Unternehmungen A.G. Berlin M S 1942 r. - WAPP.
3. Posener Strassenbahn 1915 r. - plan WAPP.
4. Akta m. Poznania - mapa z 1942 r. - WAPP.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

22. Bibliografia

1. Trzeciakowscy "W XIX w. Poznaniu" - Wyd. Poznańskie, 1987 r., s. 51.
2. Z. Boras "W dzisiejszym Poznaniu". Wyd. Poznańskie, 1969 r., s. 291, 305.

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

mgr Andrzej Pruszczyński

imię i nazwisko

data 03. 1994 r.

26. Sprawdził

27. Załączniki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
POZNAŃ	BUDYNEK WARSZTATÓW NAPRAW- CZYCH I REMONTÓW TRAMWAJÓW	OPIS

dłowe ramowe z płycinami wypełnionymi deskami ułożonymi na zakładkę, zawiasy pasowo-kątowe. We wnętrzu, po stronie płu-wsch. zamknięcia otworów żaluzjowe z poziomych desek, zawieszonych na pasach.

Rzut - prostokąt wydłużony w kierunku wsch.-zach. z przybudówkami w części płu-wsch. i zach. Wnętrze podzielone na dwa pomieszczenia w części płu wydłużone w kierunku wsch.-zach. oraz szereg mniejszych pomieszczeń w części płu-środkowej. Po stronie płu-wsch. i płu-zach. rzędy filarów.

Bryła - prostopadkościan wydłużony w kierunku wsch.-zach. przykryty dachem pilastym w części płu i zach. oraz nieregularnym dachem wielospadowym z doświetleniami czterospadowymi w pozostałej części. Fragment bryły po stronie środkowo-płu z dachem nieznacznie wyniesionym powyżej pozostałej części. Po stronie wsch. szczyt dwuspadowy. Do obiektu przylegają przybudówki w części płu-wsch. i zach.

Elewacje - Po stronie wsch.- frontowej, z symetrycznym układem otworów i elementów dekoracyjnych, otynkowana. W części dolnej dziewięć szerokich otworów bramowych z nadświetlem przeszklonym, otwory oddzielone wysmukłymi filarami. Trzy środkowe otwory ujęte są szerszymi filarami zaakcentowanymi lizenami przechodzącymi w część górną elewacji. Cała elewacja powyżej otworów ma formę szerokiego szczytu dwuspadowego. Część środkowa obejmująca szerokość trzech otworów bramowych, ujęta jest lizenami, powyżej każdego z otworów trzy prostokątne płyciny wgłębne dwustopniowe. W płycinie środkowej zegar. Powyżej attyka pełna /w formie murka o nieznacznie zarysowanym wykroju dwuspadowym. W pozostałej części elewacji szczyt dwuspadowy. Po obu stronach szczyt tworzy formę trójkątną z płyciną wgłębą dwustopniowo, o analogicznym kształcie. Od góry nieznacznie zaznacza ją gzyms, wieńczący w formie pasa tynku wysuniętego poza lico muru. Elewacja płu o zróżnicowanej stylistyce. Część wsch. otynkowana - z czterema osiami szerokich otworów okiennych, między nimi pilastry mocno wysunięte poza lico muru. Część środkowo-wsch. o konstrukcji "muru pruskiego" jest najstarszą częścią obiektu, do której jakby przybudowywano etapami pozostałe części. Elewacja nieo-tynkowana z widoczną konstrukcją skupów, rygli, zastrzałów, podwaliny, oczepu. Wypełnienie z cegły ceramicznej zendrówki. Prostokątne otwory okienne ułożone w jednym poziomie obejmują dużą powierzchnię ścian. W tej części połać dachowa mocno wysunięta poza lico muru. W części środkowej fragment elewacji otynkowany, trzyosiowy, z otworami okiennymi w dwóch poziomach. Powyżej szczyt dwuspadowy, z gzymsem okapowym profilowanym. Szczyt oddzielony jest gzymsem kordonowym profilowanym. W części środkowo-zach. elewacja ceglana z sześcioma osiami szerokich otworów okiennych, usytuowanymi w dwóch poziomach. Poszczególne otwory w osiach rozmieszczone są jakby we wspólnych wysmukłych płycinach, obejmujących dwie kondygnacje. Na parterze szerokie okna szczeblinowe, nad nimi sześciokrzydłowe okna w ramach drewnianych. Na I piętrze ztrojone otwory okienne z nadprożem o wspólnym wykroju żuku odcinkowego. Na dwóch kondygnacjach niewielkie płyciny pod-

Wkładkę założył:
(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Wnętrza - większą część obejmuje pięć wielkokubaturowych pomieszczeń, sięgających do konstrukcji dachowej. Dwa z nich, w części pld rozciągają się na całej długości obiektu. Znajduje się tam zajezdnia tramwajowa. W części pln znajdują się pomieszczenia warsztatowe i naprawcze taboru tramwajowego. W części środkowo-pln pomieszczenia socjalne, na I piętrze warsztaty szkolne. Duże pomieszczenia w części pln podzielone są rzędami filarów.

1. Miejscowość

POZNAŃ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

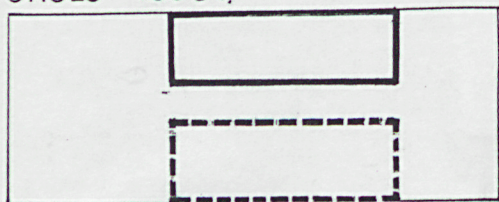
BUDYNEK WARSZTATÓW NAPRAW-
CZYCH I REMONTÓW

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

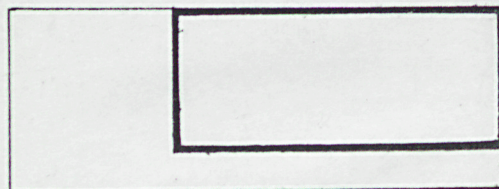
FOTOGRAFIE

ETAPY ROZBUDOWY

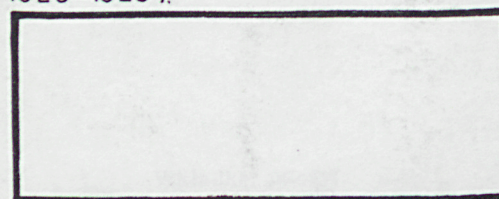
OKOŁO 1880 r.

1912 – 1915 r.

1926 – 1928 r.

3

4

5

6

7

9

10

8

1. Elew. wsch.
2. Frag. elew. pn., część środkowa
3. Frag. elew. pn., część środkowo-zach.
4. Frag. elew. pn., część zach.
5. Frag. elew. pn., część środkowo-wsch.
6. Frag. elew. pn., część środkowa
7. Elew. zach.
8. Elew. pn., część środkowa
9. Konstrukcja dachowa w warsztatach, część środkowa
10. "- część pn.wsch.
11. "- część pn.wsch.
12. "- część pd.

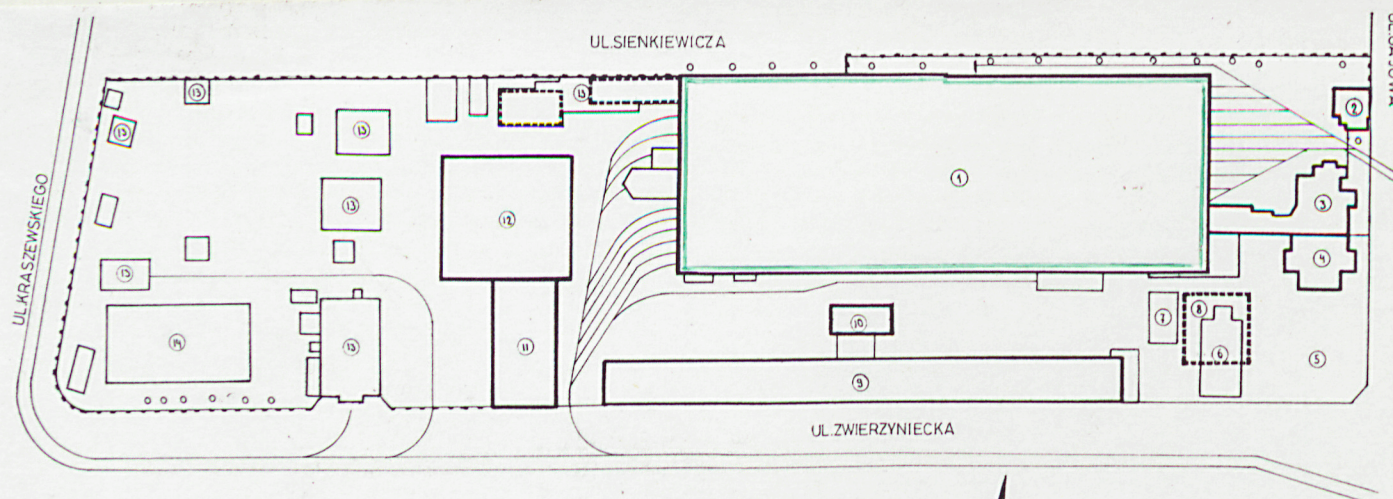
1. Miejscowość POZNAŃ	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) BUDYNEK WARSZTATÓW NAPRA WCZYCH I REMONTÓW	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) FOTOGRAFIE
--------------------------	---	--

11

12

1. Warsztaty naprawcze i remontowe tramwajów.
2. Dom mieszkalny.
3. Budynek biurowy dawniej mieszkanie dyrektora i budynek biurowy.
4. Willa mieszkalna.
5. Parking.
6. Stacja prostowników.
7. Budynek socjalny.
8. Budynek ekspedycji towarowej dworca kolei później fabryka cygar.
9. Warsztaty naprawcze dawniej zajezdnia autobusowa.
10. Budynek biurowy.
11. Stożówka.
12. Warsztaty oraz część socjalno-bytowa.
13. Obiekt magazynowy.
14. Obiekt magazynowy dawniej garaże taksówek.

4 SKALA 1:00 0 10 20 30 40 50

Wkładkę założył:

Miejsce przechowywania

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-w